

Toruń, dnia 3 marca 2025 r.

Opinia

**przygotowana na zlecenie Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji przy Krajowej Radzie
Radców Prawnych do rządowego projektu ustawy o szczególnych rozwiązaniach
w zakresie spraw dotyczących zawartych z konsumentami umów kredytów
denominowanych lub indeksowanych do franka szwajcarskiego (UD184), zwanego dalej
Projektem Ustawy**

1. Cel Projektu Ustawy

Celem Projektu Ustawy, jak wynika z jego uzasadnienia, jest wyposażenie sądów w instrumenty, które pozwolą na rozładowanie zatorów wynikających z wpływu do sądów w krótkim czasie ogromnej liczby spraw dotyczących kredytów frankowych, zwanych dalej sprawami frankowymi. Ideę przygotowania tego Projektu Ustawy oraz realizacji określonego przed nim celu należy ze wszech miar ocenić pozytywnie. Od dłuższego czasu Projekt Ustawy był bowiem wyczekiwany nie tylko przez kredytobiorców, ale także przez sądy oraz profesjonalnych pełnomocników zaangażowanych w prowadzenie spraw frankowych. Jego uchwalenie i wejście w życie niewątpliwie może przyczynić się do zwiększenia efektywności wymiaru sprawiedliwości w zakresie rozpoznawania i rozstrzygania spraw frankowych, a także do szybszego zakończenia toczących się między stronami sporów i tym samym do wyeliminowania trwających latami stanów niepewności co do sytuacji prawnej kredytobiorców będących stronami takich sporów.

2. Charakter regulacji prawnej zawartej w Projekcie Ustawy. Pojęcie konsumenta

Na wstępie należy podkreślić, że ustawodawca w Projekcie Ustawy nie wprowadza żadnego nowego postępowania odrębnego w Kodeksie postępowania cywilnego służącego do

rozpoznawania spraw frankowych. Projekt Ustawy wprowadza bowiem szczególne rozwiązania dotyczące rozpoznawania spraw, których przedmiotem są kredyty frankowe, nie ingeruje natomiast w sposób rozstrzygania tych spraw. Jednocześnie, co warto podkreślić i co wynika z treści uzasadnienia Projektu Ustawy, rozwiązania wprowadzone tym Projektem mają charakter epizodyczny, dotyczą bowiem tylko określonej w Projekcie Ustawy grupy spraw i będą obowiązywały tylko przez okres, w jakim będą one potrzebne. Przy czym część z rozwiązań zawartych w Projekcie Ustawy ma charakter fakultatywny, co oznacza, że ich zastosowanie zależy od uznania sądu rozpoznającego sprawę. Taką regulację należy uznać za trafną, umożliwiającą sądowi nadanie odpowiedniego, pod względem formalnym, przebiegu postępowaniu, w zależności od potrzeb i specyfiki sprawy, która przed nim zawisła.

Z art. 1 ust. 1 Projektu Ustawy wynika, że przepisy niniejszej ustawy stosuje się do rozpoznawania w sądowym postępowaniu cywilnym spraw o roszczenia związane z zawartą z konsumentem umową kredytu denominowanego lub indeksowanego do franka szwajcarskiego (CHF), o ile konsument ten jest stroną postępowania. Z przepisu tego wynika zatem, po pierwsze, że przepisy Projektu mają zastosowanie do spraw o roszczenia związane z zawartą z konsumentem umową kredytu denominowanego lub indeksowanego do franka szwajcarskiego rozpoznawanych w sądowym postępowaniu cywilnym, co wskazuje na to, że są to przepisy szczególne w stosunku do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego regulujących sądowe postępowanie rozpoznawcze. Po drugie, przepisy Projektu Ustawy będą miały zastosowanie tylko wtedy, gdy stroną procesu cywilnego będzie ten konsument, który jest stroną umowy kredytu. Na tym tle mogą powstać dwie wątpliwości dotyczące pojęcia konsumenta oraz tego, czy przepisy Projektu Ustawy będą miały zastosowanie także w sprawach z udziałem następcy prawnego konsumenta.

Jak bowiem wynika z praktyki sądowej, problematyczna może być sprawa uznania powoda za konsumenta. W praktyce, pozwane banki kwestionują bowiem status konsumenta przy zawarciu umowy, np. jeżeli kredytobiorca był przedsiębiorcą (odpis z CEIDG) lub gdy ze środków uzyskanych z kredytu zakupił większą ilość mieszkań na wynajem, co wymaga ustalenia dopiero w trakcie postępowania rozpoznawczego. Wobec tego można sobie wyobrazić sytuację, w której pozwany bank po doręczeniu odpisu pozwu stwierdzi, że powód nie jest konsumentem i w związku z tym nie powinien mieć zastosowania art. 2 ust.1 Projektu Ustawy. W sytuacji, gdy rachunek bankowy powoda jest w pozwanym banku, bank opierając się na swoim stanowisku polegającym na zakwestionowaniu statusu powoda jako konsumenta, dalej będzie mógł

pobierać raty kredytu zgodnie z umową, a konsument (powód) nie będzie miał nawet możliwości złożenia skutecznego wniosku o zabezpieczenie z uwagi na treść art. 2 ust. 4 Projektu Ustawy.

Ponadto w wypadku śmierci powoda – konsumenta i wstąpienia w jego miejsce następcy prawnego, pozwany bank może podnieść zarzut braku podstaw do stosowania szczególnych rozwiązań wprowadzonych Projektem Ustawy z uwagi na to, że konsument będący stroną umowy z bankiem, nie jest już stroną postępowania cywilnego. Z tych względów zasadne by było wprowadzenie do Projektu Ustawy, na potrzeby stosowania jego przepisów, definicji konsumenta, obejmującej swoim zakresem także następcę prawnego konsumenta, tj. wskazującej, że konsumentem jest osoba fizyczna, która zawarła umowę kredytu zabezpieczonego hipoteką w celu nabycia praw do lokalu lub nieruchomości przeznaczonej na cele mieszkaniowe lub jej następcą prawny. Wprowadzenie takiej definicji stanowiłoby też uzupełnienie wprowadzonej w Projekcie Ustawy definicji „umowy kredytu” (art. 1 ust. 2 Projektu) i wyeliminowało wątpliwości, które jak wyżej zasygnalizowaną, mogą powstać w praktyce.

3. Ocena rozwiązań szczególnych w zakresie prowadzenia sądowego postępowania rozpoznawczego w sprawach cywilnych

Z zastrzeżeniem uwagi wskazanej wyżej, a dotyczącej art. 2 ust. 1 Projektu Ustawy, samo rozwiązanie w postaci wstrzymania z mocy prawa do czasu prawomocnego zakończenia postępowania obowiązku spełnienia przez konsumenta świadczeń wynikających z umowy kredytu, należy uznać za dobre i zdecydowanie przyspieszające rozpoznanie sprawy frankowej. Z uwagi jednak na to, że nie można wykluczyć, że niektóre roszczenia konsumentów wynikające z umów kredytu mogą okazać się w toku procesu bezzasadne, celowe by było uzupełnienie art. 2 ust 1 Projektu Ustawy *in fine* o zastrzeżenie, „chyba że w toku postępowania roszczenie powoda okaże się bezzasadne. W takim wypadku sąd na wniosek powoda lub pozwanego orzeka upadek zabezpieczenia”.

Trafne jest przyznanie sądowi prawa do rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, także wtedy, gdy strona złożyła wniosek o wysłuchanie na rozprawie (art. 3 Projektu Ustawy), a także przyznanie prawa do przesłuchania świadka poza salą rozpraw w ramach posiedzenia zdalnego, mimo sprzeciwu strony (art. 5 Projektu Ustawy), czy odebranie zeznań na piśmie od strony (art. 6 Projektu Ustawy).

Za dobre rozwiązanie należy także uznać zmianę regulacji prawnej w zakresie zarzutu potrącenia przez wydłużenie terminu końcowego na jego złożenia oraz wyłączenia art. 203¹ § 1 i 2 k.p.c. (art. 4 Projektu Ustawy), przy pozostawieniu jednak wymogów co do formy i warunków formalnych pisma zawierającego zarzut potrącenia.

W art. 7 Projektu Ustawy wprowadzono rozwiązania szczególne w zakresie zgłaszania przez pozwanego bank roszczeń wzajemnych. O ile wprowadzenie projektowanego rozwiązania co do zasady można uznać za trafne, to wątpliwości mogą się pojawić w odniesieniu do praw powoda - konsumenta działającego samodzielnie. Otóż, jak wskazują przedstawiciele praktyki, dochodzenie przez pozwanego bank roszczenia wzajemnego może wywoływać wątpliwości, jeżeli powód w pozwie wniósł o zasądzenie tylko tzw. nadpłaty. Wątpliwe bowiem jest, czy w takiej sytuacji sąd, na podstawie art. 7 ust.4 Projektu Ustawy, może „ustalić wysokość żądanych należności” ponad kwotę żadaną w pozwie. Z literalnej wykładni art. 7 ust.4 oraz z art. 321 § 1 k.p.c. wynika, że sąd nie może ustalić wierzytelności powoda w kwocie wyższej niż dochodzona w pozwie, co może ostatecznie doprowadzić do zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego kwoty, która w razie zgłoszenia przez powoda całej należności z tytułu nienależnego świadczenia, nie należałaby się bankowi. Wprawdzie powód może przed sądem I instancji rozszerzyć powództwo (w postępowaniu apelacyjnym zgłoszenie wniosku o rozliczenie wzajemnych roszczeń wymaga zgody powoda) lub podnieść zarzut potrącenia, jednak tego rodzaju czynności wymagają znajomości prawa, zaś konsument, który występuje bez profesjonalnego pełnomocnika, takiej wiedzy może nie posiadać. Wydaje się zatem, że dla osób występujących bez zawodowego pełnomocnika powinien być wprowadzony na potrzeby rozliczenia stron, o którym mowa w art. 7 Projektu Ustawy odpowiedni system pouczeń.

Służące zwiększeniu efektywności postępowania w sprawach frankowych są także art. 9 Projektu Ustawy, stanowiący o wykonalności wyroku sądu pierwszej instancji zasądającego świadczenie na rzecz konsumenta z chwilą ogłoszenia, a jeżeli został wydany na posiedzeniu niejawnym – z chwilą doręczenia pozwanemu, a także przepisy o składzie sądu drugiej instancji oraz składzie sądu rozpoznającego zażalenie (art. 10 Projektu Ustawy, który wprowadza skład jednoosobowy), czy o możliwości rozpoznania sprawy przez sąd drugiej instancji na posiedzeniu niejawnym, mimo złożenia przez stronę wniosku o przeprowadzenie rozprawy (art. 11 Projektu Ustawy), a także odesłanie w art. 12 Projektu Ustawy do odpowiedniego stosowania art. 5 i 6 Projektu Ustawy.

Natomiast za zbędną należy uznać regulację art. 16 Projektu Ustawy wprowadzającego wyłączną właściwość miejscową sądu właściwego do rozpoznawania spraw frankowych, opartą na łączniku miejsca zamieszkania powoda. Wydaje się, że obecna regulacja art. 37² k.p.c. jest w tym zakresie wystarczająca, poza tym daje powodowi prawo wyboru sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Nie zawsze bowiem sąd miejsca zamieszkania powoda będzie w jego ocenie „najlepszy” do rozpoznania danej sprawy. Powód może z różnych względów być zainteresowany tym, aby sprawę rozpoznał sąd właściwy według przepisów o właściwości miejscowej ogólnej.

Dodatkowo, wydaje się, że przyspieszeniu i uproszczeniu postępowania w sprawach frankowych mogłoby służyć wprowadzenie systemu prekluzji w zakresie koncentracji materiału procesowego. Rozwiązanie to korespondowałoby z możliwością rozpoznawania spraw na posiedzeniach niejawnych, przesłuchiwania na piśmie stron i na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego – odbieranie na piśmie zeznań od świadków i zapobiegano nadmiernemu przedłużaniu postępowania przez nieuczciwe strony, które mając świadomość ryzyka przegranej, mogą składając różne pisma, w tym zawierające wnioski dowodowe, dążyć do przedłużenia postępowania.

4. Szczególne rozwiązania w zakresie kosztów postępowania cywilnego

W art. 15 Projektu Ustawy ustawodawca wprowadził szczególne rozwiązania w zakresie zwrotu z urzędu połowy uiszczonych opłat sądowych odpowiednio od pozwu, apelacji czy skargi kasacyjnej, jeżeli strona cofnie wniesiony przez siebie pozew lub środek zaskarżenia w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie Projektu Ustawy. Rozwiązanie to ma zachęcić strony do wycofania się z tych procesów, które z dużym prawdopodobieństwem skazane są na przegraniu, co wydaje się interesującą „zachętą” do zakończenia postępowań z góry skazanych na przegrana.

Wydaje się, że celowe byłoby także wprowadzenie szczególnych rozwiązań w zakresie wysokości ustawowych kosztów zastępstwa procesowego dla profesjonalnych pełnomocników procesowych. Obecnie koszty te są zależne, co do zasady, od wartości przedmiotu sporu, co nie zawsze jest adekwatne do nakładu pracy profesjonalnego pełnomocnika przy tego rodzaju sprawach. Poza tym biorąc pod uwagę projektowane rozwiązania szczególne, można postawić tezę, że zakres aktywności profesjonalnego pełnomocnika prowadzącego sprawę o roszczenia konsumenta z umowy kredytu, po wejściu w życie tych rozwiązań, może być zdecydowanie

mniejszy od zakresu czynności, czasu, w tym pracochłonności i wiedzy oraz zaangażowania wymaganych przy prowadzeniu innych spraw cywilnych, nawet o niższe kwoty, ale o skomplikowanym stanie faktycznym lub prawnym, które dodatkowo nie będą miały tak powtarzalnego charakteru.

5. Projektowane zmiany przepisów Kodeksu postępowania cywilnego oraz innych ustaw

Zawarte w art. 17 Projektu Ustawy zmiany przepisów Kodeksu postępowania cywilnego polegające na:

- uchyleniu w art. 151 § 7 k.p.c.,
  - przyznaniu referendarzowi sądowemu uprawnienia do wydania postanowienia o skierowaniu stron do mediacji (art. 183⁸ § 1 k.p.c.),
  - zmianie zasady wyrażania zgody/sprzeciwu na skierowanie stron do mediacji (art. 183⁸ § 2 k.p.c.),
  - doprecyzowaniu zasad przekazania danych mediatorowi (art. 183⁹ § 3 k.p.c.),
  - dopuszczalności zawarcia ugody sądowej na posiedzeniu zdalnym, bez potrzeby zaopatrywania jej w podpisy stron (art. 185 § 3, art. 205⁸ § 2, art. 223 § 1 k.p.c.)
- należy uznać za potrzebne i służące usprawnieniu postępowania.

Podobnie, jak zmiany w zakresie zwrotu opłaty sądowej od apelacji, jeżeli w toku postępowania przed sądem drugiej instancji zawarto ugodę przed mediatorem (art. 18 Projektu), czy uchylenie art. 18 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) w brzmieniu: 1. W okresie 5 lat od dnia wejścia w życie niniejszego przepisu powództwo konsumenta o roszczenie związane z zawarciem umowy kredytu waloryzowanego, denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska, w tym o ustalenie istnienia lub nieistnienia wynikającego z niej stosunku prawnego, o ustalenie bezskuteczności postanowień tej umowy lub o zwrot świadczeń związanych z jej zawarciem, wytacza się wyłącznie przed sąd, w którego okręgu powód ma miejsce zamieszkania. 2. Przelew wierzytelności związanej z zawarciem umowy, o której mowa w ust. 1, nie wpływa na właściwość sądu określoną w tym przepisie. Pozew zawiera oznaczenie miejsca zamieszkania konsumenta. Uchylenie tego przepisu jest oczywiście konsekwencją dodania art. 16 Projektu Ustawy.

6. Przepisy wprowadzające

Z kolei w art. 20-23 Projektu Ustawy ustawodawca wprowadza przepisy intertemporalne, regulujące zasady stosowania nowych przepisów w postępowaniach wszczętych i niezakończonych przed ich wejściem w życie. W przepisach tych trafnie wprowadza się zasadę czynności postępowania, zwaną też systemem aktualizacji z pewnymi wyjątkami. Zasada ta polega na tym, że przepisy Projektu Ustawy z datą jego wejścia w życie będą miały zastosowanie także do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie Projektu Ustawy. Wyjątek dotyczy trzyosobowego składu sądu wyznaczonego do rozpoznania sprawy, który nie podlega zmianie. Ponadto uregulowano zasady zabezpieczania roszczeń konsumentów przez związanie skutków z art. 2 Projektu Ustawy z datą wejścia w życie ustawy; unormowano zasady wprowadzania danych do zbiorów rejestrujących niespełnienie świadczeń z umów kredytu przez konsumentów; przedłużono termin na zgłoszenie zarzutu potrącenia – do zamknięcia rozprawy przed sądem drugiej instancji lub jeżeli sprawa jest rozpoznawana na posiedzeniu niejawnym, to do dnia wydania wyroku przez sąd drugiej instancji, a także zmieniono katalog przyczyn odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Rozwiązania te wydają się trafne i spójne z wcześniej omówionymi zmianami.

7. Wnioski

Reasumując, rozwiązania szczególne wprowadzane Projektem Ustawy należy co do zasady, podobnie jak samą ideę jego wprowadzenia, uznać w zdecydowanej większości za trafne i pożądane.

Zgłoszone w opinii uwagi i postulaty służą natomiast wyeliminowaniu wątpliwości, jakie mogą pojawić się na tle stosowania przepisów Projektu Ustawy lub usprawnić przebieg postępowania w sprawie roszczeń konsumenta z umowy kredytu.

Opinię sporządziła - Dr hab. Agnieszka Laskowska-Hulisz, prof. UMK, Radca prawny